

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - 6 "
 negyed évre - 3 "

Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárgyár r.t. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
 Hirdetéseket és előfizetéseket fölvesz **FÖLDES EDE** könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyilvtér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Jegyzetek egy gyűlés történetéhez.

A kultuszminisztérium költségvetéséhez f. hó 17-én csak a dákoromán Vajda Sándor szólott több ízben is, miközben kihívó viselkedésével sikerült a Ház haragos fölháborodását és az elnök rendreállítását magára vonnia.

Beszédjének tengelye az a követelés, hogy hajtsa végre a kormány a nemzetiségi törvényt. Nézzünk egy kissé szemébe ennek a követelésnek.

Az a törvényzikk nélkülöz minden imperatív rendelkezést s végéről hiányzik is a szokásos végrehajtási záradék. Mint törvényhozási akta valósággal egy lex imperfecta. Bevezető részében megismétel bizonyos közjogi axiomákat a magyar törvénykönyvből, melyek kimondják, hogy ez országban csak egy politikai nemzet van: az egységes magyar nemzet s az állam, amit e nemzet alkot, az oszthatatlan magyar állam. Aztán koncedálja, hogy a közigazgatás és igazságszolgáltatás gyorsabb menete, vagy más célszerűségi érdekei okából „lehetőleg” figyelem fordítandó a lakosság nyelvi összetételére, „amennyiben” ez a nemzeti és állami egységgel összefér. E kettős előfeltétel alatt sorolja fel végül a törvény az „irányelveket”, melyek a helyhatóságoknál a hivatalos

nyelv kérdésében alkalmazhatók. Más szóval: a törvényzikk nem kötelezi a végrehajtó hatalmat egyéb, mint Magyarország nemzeti és állami egységének fentartására s csupán irányelvek gyanánt jelöli meg neki az engedmények határát, ameddig hivatalos nyelvhasználat engedélyezése dolgában elmeget, ha ez czélszerűnek bizonyul s az államegységet nem veszélyezteti.

Mikor Deák indítványa és szövegezése szerint becikkelyeztetett a nemzetiségi törvény, az ország méltán remélte, hogy a fajnépek egyaránt alkalmazkodni fognak az axiomákhoz, melyek nélkül nyelv-igényeik az egységes nemzetpolitikai közeletben minden jogosultságukat elveszítnek s nem akadáhatna kormány, mely azoknak érvényesülését megengedje. De az utolsó negyven év e remény illuzórius voltát bizonyítja. A fajnépek vezetői ez időn át oppozíciót folytattak a magyar állam és nemzetlet axiomái ellen, az ő politikájuk volt a szentrifugál erő, mely ez ország egységét nyugalmában folytató haborgatta, fejlődését veszélyeztette. A vita velük szemközt ma is ott tart az axiomák körül, ahol 40 év előtt tartott s így a magyar kormányok nem jöhettek abba a helyzetbe, hogy a nemzetiségi törvény felhatalmazásaival a nyelvkérdés területén a fajnépek külön igényei szerint élhessenek. Ma sincs e törvényben végrehajtani való.

Négy évtized alatt hozott konkrét törvényeink a kormánynak 1868-ban adott indemnitást lényegesen megszorították. Megyerenkezésünk, városi közigazgatásunk, igazságügyi szervezetünk, amik azóta lettek, nem tűrik többé, hogy bármely kormány azokat csak részben is poliglottokká, tehessen. A nemzeti államegységen sokat építettünk s az 1868-ban felállított axiomák sérthetetlen volta immár ez intézményes biztosítékokra is kiterjed. Föl kellene robbantani mindez alkotásainkat, ha a nemzetiségi törvény föltételes irányelveit ma feltétlenül alkalmazni akarunk. De ez aztán nem a törvény végrehajtása volna, hanem egy tabula rasa, melyet maga a törvény is kizár.

Ily tabula rasat a magyar érdek közeletünkben megtérni soha sem fog, mert az anarchiára vezetne. Nem tehetünk mást, mint folytatni az egységes nemzeti állam kiépítésének munkáját s e mű eredményével készíteni a nemzetiségeket, hogy szeparatistikus törekvéseikkel végképp felhagyjanak.

Vajda beszédje után befejezték a kultusz-tárca tárgyalását, megéljensztek gr. Apponyi Albertet s áttértek az igazságügyi minisztérium költségvetésére, amelyet hosszú és szintelen beszédben Bizony Ákos előadó ajánlott elfogadásra.

A második szónok Vázsonyi Vilmos volt,

TÁRCZA.

Somogyi Bora házassága.

— A „Közérdek” eredeti tárczája. —

Vajjon nyílnak-e még nyaranta a kis parasztvirágok mohorai kuriák kertjében... Suhanó szellő száll-e selymes réteken, a hol locsog az Ipoly — füzesek árnyában... Hulatja-e rózsaszínű szirmát öreg sztráczini kert százados gesztenyefája... Tudnak-e még mesét csillogó szemű, hófehér haju asszonyok Nógrád lankás téerein, tölgyes erdői közt szomorkodó vén, nemesi házukban...

Ugy mint valamikor, az én gyermekkoromban, ha mentünk a nagypapa atyafiságát látogatni. Szép, bánatos meséket — ösökről unokáknak.

Dédanyáink dédanyáinak a szerelmeit, csalódásait, örömet, bánatát betéve tudta az öreg Mocsary Borcsa, elemedett aggszűz, a ki azonban soha senkit nem bosszantott vénlányos, szakánt tempókkal. Vig volt — akár a madár, örvendezett a fiatalossággal, játszott a gyereksereggel és nekem meg Somogyi Ferkónak annyi krumpliczukrot adott, hogy rendesen elrontottuk a gyomrunkat. Ferkó szerette a krumpliczukrot, én ellenben nem. Meséiben gyönyörködtem inkább Bóbi nénié, a melyek csodálatosan szépek valának. És az tetszett nekem leg-

jobban, hogy hol a Ferkó, hol meg az én őseimnek jutott bennük szerep.

Alkonyatkor szeretett leginkább mesélni Bóbi néni. Lába elé ütem egy kopottas, aranyvirágos préseltbárony taburettra s méltázza néztem a szobája fölén függő néhány komor silhouette-et, melyeknek czopfja, zsabója olyan furcsán vette ki magát, ha élesen, erősen rájok tűzött néha a szenelő parazsának fel-fellobbanó lángja.

Egy-egy históriát többször is ismételttem. Ilyen volt a Somogyi Bora meg a maradékaiknak a históriája.

Régi irások Nógrádnak legfényesebb családjai közt említik a Somogyit. Somogyi de Medgyes. Egyik ágának czimerén grófi korona is tündöklött a XVIII. században és Somogyi József hercegi menyasszonyt, Breitenheim Mária Crescentia Karolinát hozta ősei hajlékába. Vicze-kancelláriusok, nagy urak akadtak a Somogyiak közt és még a nemesi ágak is valamennyi tagja külön-külön volt olyan büszke, mint akármilyen kis duodecz német fejedelem.

Ennek az ágzatnak egyik legjelesebb sarjaként Somogyi Gábor említették avult irásokban. Az ő leánya volt hétérszagra szóló szépségű Somogyi Bora, egyetlen örököse majdan a rengeteg vagyonnak is. Akár a szemefényét, úgy örizte Somogyi Gábor uram szépséges szép leányát, kiváltképpen

még hogy zsenge korában árva is maradt, minden anyai gondozást, szeretetet élvezte.

Apa meg a lánya mindig együtt voltak. Tudós, vastag könyvekben buvárodott egyre Somogyi Gábor, a kis Borát is rákapatta az írás szeretetére. Ha meg kiment a petényi határból, vagy dominiumait utazgatta rendre, akkor is magával vitte a kis lányt, a ki apródonként megtanult hajtani, lovagolni, fegyverrel banni, és afféle tiszteletbeli fiú vált belőle.

Serdülni kezdett Somogyi Bora, a mikor eszébe jutott Gábor urnak, hogy jó lenne valami kis asszonyi munkára, gazdasszonykodásra is taníttatni a leányát — azért is egyik rokona, P—yné gondjaiba ajánlotta.

A gyermeki lélek egész naiv ragaszkodásával csatlakozott Somogyi Bora néniékéhez. A finom, gyöngéd lelkületű leánykanak jól esett az eddig nélkülözött puha, asszonyi gondoskodás, a pótolhatatlan anyai szeretetnek valamelyes halvány visszacsillanása.

Azért, ha szerét ejthette, azonnal futott is át P—yékhoz Borácska, s estenden hazatérve, dicsekedve mutatta atyjának munkáit, — hogy tanul már himet varrni, reczét kötni és más egyéb szépséges, de bájos hiábavalóságot.

Igy történt egy forró nyárvégi délután is, hogy kosárcájával kezében átfutott Bora

aki a sajtószabadság kérdését tárgyalta hosszasan és nagy figyelem mellett, azt vitatván, hogy az igazságügyminiszternek ebben a kérdésben követett eljárása és állásfoglalása se nem szerencsés, se nem demokratikus, se a 48-as hagyományokkal össze nem egyeztethető. Állította, hogy ebben a kérdésben a mostani kormány a darabontok nyomdokait követi. Még jobban kikelt a terheltek leveleinek és táviratainak kezelése tárgyában kiadott miniszteri rendeletek ellen s végül bizalmatlanságát fejezte ki a miniszter iránt.

Polónyi válaszolt a támadásra. Előre becsátotta, hogy a sajtószabadság jogintézményét ez a kormány olyan közkinccsnek tekintti, amelynek a maga teljes integritásában való fentartása elsősorú országos érdek. A legerélyesebben tiltakozott tehát az ellen az inszinuáció ellen, hogy ezt a kormányt azzal gyanúsítsák, hogy elődjének szellemét akarja ezen a téren fentartani, valamint főlháborodással utasította vissza azt a rosszhiszemű rágalmat is, mintha a kormány a kabinet noir gyűlöletes rendszerét akarna meghonosítani vagy fentartani. Hangsúlyozta, hogy a kormány szükségesnek tartja a sajtószabadságot még jobban körülbástyázni, hogy az az alkotmányunk megtámadhatatlan és bevehetetlen védbástyája legyen; de nem kevésbé szükségesnek tartja a káros kinövésök és türethetetlen visszaélések megszüntetését és megakadályozását is. E végből az arra illetékes szakferfiak bevonásával legközelebb ankétet fog összehívni. Előre is kijelenti azonban, hogy a kormány azt a tulhajtott elméleti tételt, hogy a sajtó-

termék olyan noli me tangere, amelyhez minden körülmények között csak utólagosan lehet hozzászólni — a kormány zsinórmértékül el nem fogadhatja.

Az egész Ház tetszése között fejtette ki, hogy az aratósztrajk, amelyre a lefoglalt lap tudvalevőleg izgatott, olyan helyrehozhatatlan kárt okozott volna az országnak, hogy a bírói és kormányzati hatalom ilyen mértékű háborítlan keresztárvitelét, felelősségének tudatában, el nem tűrhette.

Kimutatta, hogy az idegenből ideszakadt lelketlen izgatók zsarolás büntetőre és szerződészegésre csábították a mezei munkásokat; a kormánynak tehát, ha egyéb nem volna, az magában véve nagy érdeme, hogy ettől a szerencsétlenségtől megmentette az országot és megmentette úgy, hogy tisztán és szigorúan a törvényt hajtotta végre. Kimutatta, hogy a bírói lefoglalást már a 48-iki törvény is megengedte és előírta.

Polónyi beszéde nagyszabású volt; de a függetlenségi párt egy részét, mely a 48-as törvények szelleméhez ragaszkodni akar s mely előtt Polónyi egyébként sem szimpatikus egyéniség, nem tudta meggyőzni. A párt ezen részében folyton terjed az elégedetlenség, mert azt tapasztalják, hogy „hiszen minden marad a régiben.“

A kié a föld, azé az ország.

Egy-két évi szünet után most megint azt halljuk, hogy egy felvidéki nagy birtok német kézre jutott.

Főlöszleges volna az unalomig hangoztatni,

hisz mindenki érzi, tudja, hogy a nemzeti életnek a külön földterület az alapja. Igaz, hogy a terület feletti pusztá közjogi uralom csak külsőleg teszi nemzetivé azt a földterületet; az csak a nemzet gazdasági, társadalmi és erkölcsi céljaira való öntudatos és minden idegen befolyást kizáró felhasználás által lesz a nemzeti élet belső részévé. Az ősök emléke, apáink sírjai, a gyermekkori kedves emlékezők, ifjúkori ábrándjaink, férfúi törekvéseink, egyszóval úgy az egyes ember, mint a családok és az egész nemzet egyéniségének a földbe való beolvadása által lesz az szeretetünk tárgyává, lesz élettelen rögből — hazánkká.

De nemcsak a nemzet egyénisége hasonlítja magához, mint életének legszükségesebb alkatelemét, a földet, hanem viszont az is kétségtelen, hogy a magyar ember a maga sajátosságaival épp úgy a magyar földnek terméke, mint az alföld acélos buzája, mint Tokaj tüzés bora, vagy mint hegyeink hajlíthatatlan tölgyei, sudár fenyői. Ugyanegy földnek nedveit szívják valamennyien. Sőt mivel ezen nemzeti sajátosságok szerint alakult ki egész közjogunk, magánjogunk, megyei és mindenek felett egész társadalmi szervezetünk és életünk: kétségtelen, hogy a föld az összes nemzeti intézményeknek úgy külső formájára, mint belső lényegére döntő befolyással bír.

A nemzet tehát két alkateleméből áll: népből és földből, amint a nép lekerül a földjéről — megszűnik nemzet lenni!

A jogi erő, amelylyel a nép magához fűzi a földet, kétféle: közjogi és magánjogi. A magánjogi a nemzet tagjainak, a haza föld-

nenikéjéhez. Az ablak alá érve azonban, a sárga violák, köverlevelű muskátlik közül élénk beszédet hallott. Nem akarva zavarni a nagyok beszélgetését, gondolta leül, valámig elmennek a vendégek s helyet is foglalva a kapubálvány melletti szakálszáritón, elővette slingolását. Bent nagyban folyt a diskurzus Temerdekek familiáris esettel, proceszusokkal hozakodtak elő a beszélgetők. Egyszerre csak P—yné kissé suttogó hangon vetette oda:

— Nem kellene nekünk annyit bajlalkodni, csak én azt a Somogyi Borát egyszer úgy valami erdőbe körmöm közé kaphassam. Tudom nem harap több pecsenyébe...

Szegény kis leány szédülni érezte a fejét. Egy pillanat alatt megadatott neki a belétekintés az emberi lélek feneketlenül örvénylő gonosz rejtekébe. Hat P—yné, az az asszony, a kit anyjaként szeretett, a kit olyan jónak gondolt, az ő legközelebbi rokonuk, hitvány földi javakért képes lenne ilyen ocsmányságra? Szemeit elfutotta a köny. Halálos sápadtság letörtelte hamvas arca viruló rózsáit és remegő térdekkel, alig bírta magát átvonzolni az apai magna curiába. Zokogva, reszketve mondott el mindent Gábor urnak, a ki még szemefényénél, leányánál is jobban elkezdett reszketni.

És ettől a pillanattól fogva nem talált nyugtot Somogyi Gábor és ágyasházában úgy lelte a virradat, a mint napszállatnak utána pihenésre tére. Még jobban őrizte

Borát, — de egyre nagyobb aggodalom és gyötrellemmel, mert az eljövendő végre gondolva, leánya sorsát a legborzasztóbbnak látta, ki őrt meg azután a szende, szép virágot, ha majd megtér nyugodni őseihez most oly gondos, szerető kertésze.

Egy napon aztán homlokára ütött Somogyi Gábor. Ragyogó májusi reggel volt, s fenybe vonta Borát, a ki virágzó rózsatói közt jöködött kedves kis kertjében. A tizenéves leány hajadonná érett. Aranyos haja titokzatos glóriát vont keskeny, alabástrom homlokára. Keblének domboru halmi galamszerű pihegessel emelték meg bodros, csipkés, a derekán keresztbe kötött fűsűjét, a melyet dedányáink idejében egy szerencsétlen királyné után neveztek el.

— Férjhez kell adni, — mormogta Somogyi Gábor, — az ura lesz majd a legtermészetesebb őrizője.

Hogy a férjhezmenéshez valamelyes szerelem is kellek, a felett nem igen töprengtek régi nemes uraink. Összetörődnek, — ez volt a jelszó mindenféle házassági kombinációknál. Nem törődött Somogyi Gábor uram se többel. Födolognak a sietséget tartotta. Minél előbb jut főkötő alá Bora, annál kevesebb aggodalma lesz ő szerető apai szívének. Sub titulo szülői szeretet és gondoskodás — régi krónikák hiteles történeteit olvasva — már akkor is temerdekek szerencsétlen házasságot kompingáltak össze a szülők, nénik, meg a bácsik.

Kivétel azonban mindenkoron akadt. Így nagyon szerencsésen ütött ki Somogyi Borának meg nagyréthi Darvas János uramnak a házassága. Az ötven felé ballagó legény egy kicsit trüszkölt ugyan, mikor Somogyi Gábor — mint jó szívességű barátját és szomszédját — áthivatván, minden teketória nélkül a szépséges szép Bora kezével kínálta meg, de aztán valahogy csak nekifoháskodott a sornak.

Más világ volt még akkor. Nemes uraink fiatalágukban nem igen jártak annyit orfeumokba meg mindenféle mauvais lieu-kön, mint ma, a struggle for life, a sok gond sem törte össze idegeiket, nem sorvasztotta el időelőtt életkedvüket, nem ölte meg kedélyük vidámságát. Nagyréthi Darvas János is legény volt még a gáton és nem fáradt el sem a vadászatok hosszú hajtásaiban, sem a karsu, darázsdereku menyecskék ölelgetésében.

Vig muzsikaszó, nagy dinomdánommal ülték meg a lakodalmat a Somogyi-portán, azután pedig, aranycsipkés fejkötőt tettek a Bora göndör-szőke hajára, és vitte-vitte a négy fölvirágzott, fölkenődött sárkányvérű paripa Darvas János uramnak, immár hites urának a kuriájába, a hol egy esztendő multával piros-pozsgás örökös is sivalkodott már a tulipántos, asztalosremekbe készült bölcsőben.

Mint feleségnek, mint anyának bizony sokat kellett még tanulni Somogyi Borának.

SÁMSON JAKAB

Telefon 423.

uri szabó

Telefon 423.

KOLOZSVÁRT, Egyetem-u. 2.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát

honi, angol, scoth és francia különlegességekben

FÉRFI RUHÁK a legmodernebb szabászat alkalmazásá-

val, saját műhelyében készítettnek. 12 49-105

Gyors és pontos kiszolgálás! Gyors és pontos kiszolgálás

jének bizonyos részére vonatkozó tulajdonjoga; a közjogi pedig a nép országló hatalma, amely minden idegen népet kizár a haza földje felett való uralomból s amelynek ünneplés megnyilvánulása nálunk a király koronázási esküjének 3. pontja, materialis biztosítéka pedig a nemzet hadserege, amelynek jóformán más célja nincs is.

Sokan e külső közjogi biztosítékokat fontosabbnak tartják a magánjogiaknál, pedig szerintünk mélyebb, bensőbb és tartósabb erő van ebben. Közjogainkat a történelem tanúsága szerint már sokszor elvették idegen hatalmak, de népünk tulajdonjoga a magyar földre nézve sértetlen maradt s a földre tiport magyar nép mint a görög regék Anteusa éppen anyjának, a magyar földnek kebeléből nyert új erőt a további küzdelemre; a közjogokat pótolták a magánjogi és etikai kapcsolatok, amelyek a magyar népet Magyarország földjéhez fűzték.

Amint azonban elpattannak ezek a kapcsolatok, kiesik birtokunkból a föld, üressé, tartalmatlanná és gyengévé válnak a közjogi kapcsolatok is, akkor már csak idő kérdése, hogy mikor fog közjogilag is urrá lenni országunkban az a nép, amely magánjogilag birtokba vette annak földjét.

Fegyverrel leigázott népek már sokszor visszavitták szabadságukat — eladott ország még sohasem.

Tudtak, érezték ezt őseink és épp ezért a magyar föld tulajdonának, vagyis a magánjogi kapcsolatnak megszerzését közjogi feltételektől: a magyar állampolgárságtól tették függővé.

Kevés jogi intézmény volt a magyar jogfejlődésben, amelyet oly következetes szívszággal tartottak volna fenn és fejlesztettek volna, mint ez. Már II. András aranybullájának 26. cikke is kimondja, hogy:

„Birtokot az országon kívül való embernek pedig ne adjanak, ha pedig valamelyest már ottak, vagy eladtak volna, azt a haza fiait válthassák meg.”

Ily szellemben azután, főleg midőn az Árpádok kihaltá után külföldi családok kerültek a magyar trónra, jóformán minden nemzedék hozott törvényeket.

A haza földjének magánjogi védelmére hozott törvények hosszú sorát az 1844. IV. t. cikk zárja be, amely bár már liberálisan megadja a nem nemeseknek is a földszerezési képességet, mégis abból kizárja a külföldieket, midőn kiköti, hogy ezek:

„az országban vagy kapcsolatos részeiben született, állandóan ott lakó és törvényesen bevett vallásfelekezethez tartozók legyenek.”

Ezt a magyar törvényt a magyar törvényhozás soha meg nem változtatta; ami a hétszáz esztendő magyar jogfejlődést romba döntötte, az az abszolút korbéli 1852. évi november 29-iki császári ösiségi nyílt parancs volt, amely kimondta, hogy:

„Azon országokban, melyekre nézve jelen nyílt parancs kibocsátatik, bármilyen fekvő javak szerzésében a honosulás, vagy belföldiség hiánya miatt jövőben senki sem gátolhattatik.”

A bécsi kormány belátta, hogy a régi magyar jog, amely a külföldieket kizárta a birtokszerezésből, egy hatalmas védbástya volt a maroknyi magyar népnek; hogy tehát a magyarok erejét megtörje, önkényűleg eltörölte ezeket a törvényeket.

Bár még ma sincs hiteles statisztikánk

arról, hogy mennyi magyar föld van idegen kézen, mégis hozzávetőleges számítás alapján tudjuk, hogy a szabad forgalmu magyar földnek majdnem 10%-a, ugy másfél millió hold külföldieké!

A magyar földet vásárolók között első sorban állanak a birodalmi németek, főleg a poroszok.

Tegyük fel, hogy a poroszok ezen előnyölése még nem tervszerű, hogy nem áll egy távolabbi politikai cél szolgálatában, hanem egyszerűen csak kifolyása a német nép gazdasági túlsúlyának a magyaré felett — mégis ki áll jót érte, hogy ha már magánjogi tekintetben urrá lesz a magyar földön a német — nem jön-e meg a kedve arra, hogy minden tekintetben azzá legyen? A történelem arra tanít, hogy a hódító népek kereskedő: és gyarmatosai mindig pár évtizeddel előtte jártak a hadseregeknek.

Amint látjuk tehát, a nemzeti élet fenntartásához az alaptörvényei mellett még közel fekvő nemzetközi szempontok és dinasztikus érdekek is követelik, hogy a magyar földnek idegen kézre kerülése sürgősen megakadályoztassék.

Oroszország és a csodálatos módon öntudatos és józan nemzeti politikát követő Románia már felismerték a veszélyt és törvényileg tiltják el az idegeneket a birtokvásárlástól, vagy pedig legalább is kisajátítás terhe mellett kötelességévé teszik az új birtokosnak, hogy letelepedjék és szerezze meg a honosságot, vagyis hogy olvadjon bele új hazájának nemzetébe. Bölcs apáink 600 éven át alkottak ilyen törvényeket, nem kell tehát mást tennünk, mint visszaállni-

A fiúsan nevelt leány egy rántást sem tudott kavarni, egy pólyácskát se kiszabni. Bájosan írja le a familiáris krónika, hogy mikor urának, Darvas János urának, akkor módj szerint házi szóttesből akart egy pár legnagyszébb ruhadaratot varrni, nem tudta hogy kell kiszabni azt a kétágu micsodát.

Levendula-illatos almáriomából hiába vette ki a czerénkosárcát, tüt, ollót — csak ott állt a nagy, kihuzós díofasztal előtt töprengve, tusakodva, mert olyan szegyet nem hozhat a nevére, hogy varróasszonyul, Szécsényben, Gyarmathon hol varassa meg az ura fehérneműt. Akkor azt tartotta a módj, és nem lehetett Váradyhoz szaladni, a hol a földi javakban bővelkedő asszonyok párisi meg londoni mindenféle díszkrét ruhadaratot egyszeribe rendelhetnek meg az uraiknak.

Nem volt a kitűnő Várady — és Darvas Jánosné urasszonyom bőven ontotta könyeit Nógrád napsütötte lankáin fehérített remek gyolcsvásznára. Nem lesz ebből a Jánosnak soha kétágu micsodája.

Nagy tisztességtudó krákgóssal, lábcsozogásokkal lépett be akkor az öregbéres felesége és szörnyűködve csapta össze kezét, sirni látván jó asszonyát: Hát még ilyen uri népnek is hogy vagyon bánata?

Imádták Darvas Jánosné a cselédei, jobbagyi. Az öregbéres asszonya is egészen elhült asszonyának keserű könyezésére, sóhajlására, hanem aztán ügyesen, palócz fufanggal csakhamar megtudta a sort.

Egyszeribe nevetni kezdett azonban a ráncos arcú, öreg parasztasszony. Száz ráncot vetett a sárgas ábrázata, akár a kékfestő köténye, de mint a szentjános-bogárkák, olyan pajkosan villámlottak meg szarós, fekete szeméi.

— Jaj, hát még ez is valami, drágalatos nagyasszonyom, aranyos tekintetes asszonykám... hát még azért is hullatja szép szemének könyharmatját...

Azután elmagyarázta nagy hangon, egy kicsit enklő szóval — a hogy szokás Palóczsiában — hogy nem csak az uri rendben, parasztasszonyok közt is akad akárhány, a ki férjhezmenetelek nem tud ilyen fehérneműt szabni. Ő sem tudott, mikor férjhez ment, de bizony még korczolni se tudta jószereivel, mert hogy ő — a béresné — kis leány korában elveszítette az édesapját, fiutestvére meg sohasem is volt. Aztán megkérte a nagyasszonyt, adna János urtól egy viselete kétágu micsodát ki az almáriomból, a mi meg is történt.

A béresné erre szakértően megfogta a kérdéses ruhadaratot, ráterítette a habnál fehérebb, selyemnél lágyabb vászonra, nagyot nyikkantott az ollóval vagy kettőt és a kétágu micsoda, a minék a kiszabását Bora minden abrakadabránál nehezebbnek képzelte, már ott is feküdt a bímülő asszonyka előtt.

Még a tübe czerénát is fűzött a béresné: — Itt van lelkem tekintetes asszony

most már úgy megy majd a munka, akár a sillom...

— Ment is. Páratlanul jó feleség, anya és kitűnő gondos háziasszony lett Darvas Jánosnéból, a kihez férjhezmenetelük előtt seregeseen zárandokoltak a nemes kisasszonyok tanulásba. És bizony megtanulták Somogyi Borától nemcsak a gazdasszonykodás minden csinnyját-binját, de a boldogságok boldogságának a titkát is. Azt, hogy urának az asszony lelki-teszt jólétét mindenkor egyformán szem előtt tartsa s a legjelentéktelenebb dolog se látszassék neki csekélynek, mert sokszor apró elhanyagolások nagy boldogságoknak a sirját ásták már meg, viszont csekély kedveskedések, figyelmek szomorú, magányos férfiszívekben édes szerelemmé, lángoló szenvedélylyé fejlesztették a rokonszenvet. Ezt tanította meg Somogyi Bora szép, vidám palócz lányoknak, a kik örökségképpen meg is örítették ezt ivadékaiknak.

És megtanította meleg szívének minden gyöngédségére, szeretetére gyermekeit is, a kiket azonban a fátum társtalan bolygásra, bánatos magánosságra kárhoztatott... Ezeknek a tanulságos históriáját azonban majd legközelebb mondandom el. Mert Póbi néni is mindig — nagy teketóriával hajtogatva össze kötését — másnapra ígerte nekem meg a Ferkónak, meséjének a folytatását.

KÉSZ NEMZETI SZINŰ ZÁSZNÓK

ruddal, lándzsával, rojttal és bojttal felszerelve legelőnyösebb árban

Tángel József cég üzletében

NAGYENEDEN szerezhetők be.

tani a magyar földet védő régi magyar jogrendszer.

Csak hogy ezt aztán mielőbb, mert különben nekünk már nem lesz módunkban „maradékainkra hagyni annyi jó földet”, mint amennyit Béla király Névtelen Jegyzője szerint honszerző őseink mireánk hagytak.

r. n.

Vármegyénk és városaink.

Főispáni rendelet. Alsó-Fehér vármegye főispánja tapasztalván, hogy a korcsmarendtartásra vonatkozó törvények, rendeletek és szabályzatok mincenenek kellően végrehajtva, első sorban a záróráknak az istentisztelet alatt való korcsmai szüntetését és a korcsmahitel nagyságát megállapító jogszabályok megtartására és ellenőrzésére törekedvén 192—1906. sz. a. elrendelte, hogy a zárórákhoz és az istentisztelet alatt vendégek nem tartózkodhatnak, az 1883. XXV. törvényezikk 26. §-a pedig minden italmérő helyiségben kifüggesztesse.

Személyi hírek. Enyedi Simon körjegyző pókafalvi, Samuel Albert kutyfalvi állami anyakönyvvezetővé nevezett ki. — Oriskó János pókafalvi állami anyakönyvvezető és David Miklós székkaspreszáki anyakönyvvezető-helyettes — utóbbi az anyakönyvi kerület megszűnése folytán — ezen tisztségeiktől felmentettek.

Pályázati hirdetmény. A vármegyei irnoki létszámban egy állás megüresedvén, az alispán pályázatot hirdet.

A kiskerekéki körjegyzőségi székhely Kiskereké községből ideiglenesen Csicsóholdvilág községbe tételt át.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatás-miniszter Szontágh Mária állandó helyettes okleveles tanítónót a zalatnai állami elemi népiskolához rendes tanítónóvé nevezte ki.

— **Öngyilkosság.** Bede János honvédhadnagy, rokonszenves fiatal ember, f. hó 16-dikán reggelre virradó éjjelen, Csombordon éjjeli zenével bucsuzva jegyesétől, főbe lőtte magát. A végzetes tett elkövetése után bezáratották az enyedi kórházba, hol másfél órai kínlás után meghalt. Temetése f. hó 17-dikén délután folyt le a kórház halottas házából nagy részvét mellett.

— **Pumpolás.** Csúcsos süvegű és rablókinézésű afgán papok, dologkerülő rusnyások utnak indulnak templomépítésre kéregetni. Jönnek egyenesen hozzánk, mert jól tudják, hogy mi balekek vagyunk. Itt senkinek sem jut eszébe megkérdeni őket, hogy minek akar az templomot építeni, a kinek nincs pénze hozzá? Vakációban megindul a diákvándorlás. Elindul a diák, nagy része nem tudás-vágytól, hanem a felügyelet nélküli tekergés vágyától hajtva, egy-két koronával a zsebében, hogy kéregetve és a könnyen szerzett pénzt elfecsérelve, a szülői háztól távol töltsön egy-két hónapot. Az élelmes szülő pedig még örvend, hogy a fiu hozzászokik az önállósághoz és a mások nyakán való elősködéshez. Ezek sem kerülnek el városunkat, hisz itt hatósági engedélyvel, vagy anélkül, bátran lehet betolakodni minden házhoz. Ezekről sem kérde-

meg senki, hogy minek utazgat az, a kinek nincsen hozzá pénze? S így megy aztán vándorlólegénytől oláh-czigányig. Az ember csak győzze a piczult osztogatni, vagy pedig a kapuját zárni s egyuttal a t. tekergők szabad véleményét hallgatni a be nem bocsátás miatt. Kérjük a t. hatóságot, ne bocsásson válogatás nélkül mindenkit a nyakunkra. Ha jótékonyt akarunk gyakorolni: van nekünk, hála Isten! magunknak is czimünk bőven. Csak azt győzzük!

— **A hús ára.** A budapesti vásárcsarnok húsárait ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. Ott az első minőségű, tehát hizott marhának pótlék nélkül mért húsa 1.40 fillér. Hasonlítsuk össze az enyedivel! S meg fogunk győződni, hogy mi a húst drágábban fizetjük, mint a budapestiek. S a ki e mi-zériánk iránt egy kissé érdeklődik, ne sajnálja figyelemmel kíséreni, hogy milyen marhákat, valóságos csontállatokat hajtanak a rendőség elé lebélyegzés végett? Éppen nálunk, a hol Erdélynek legnagyobb marhavásárjai vannak.

— **A sertésárlat.** Lapunk mult számában közöltük, hogy ha a mai napig nem fordul elő újabb betegség: a zárlat megszüntetése ügyében megtörténnek az intézkedések. Miután ez idő alatt új megbetegedés nem fordult elő: a városi tanács előterjesztést tett az alispánnak, hogy a zárlatot oldja fel.

— **Dreyfust fölmentették.** „Az igazság utban van!” írta 1899-ben, amikor a semmitőszék először semmisítette meg a rennesi hadbíró ítéletét, a bátor, nemesszívű Zola. Ha most élne a nagy író, azt írhatná, hogy: „Az igazság megérkezett.” A semmitőszék mai ülésén hirdette ki az elnök az ítéletet, amely végkép felmenti Dreyfust, anélkül, hogy ügyét újabb haditörvényszék elé utasítaná. Az igazságszolgáltatás véres tévedése, egy embertelen ítélet nyert ezzel kiengesztelő befejezést. Tizenkét esztendővel ezelőtt, 1894-ben ítélték el először Dreyfus kapitányt hazaárulás címen az Ördögsgyözen eltöltendő örökös rabságra. Bátor, lelkes férfiak kis csoportja, a pörrevizióját követelték, mert meggyőződtek, hogy politikai czélzattal elkövetett hamisítás és család áldozata lett a szerencsétlen katona. Öt esztendőn át a pártok élet-halál harcának középpontjában állott a Dreyfus-ügy, a nagy „affaire”, amely minden más kérdést háttérbe szorított. A katonai párt, amely mögött a francia klerikálisok és monarchisták féltelmetes hatalma állott, minden követ megmozgatott, hogy a reviziót megakadályozza és a mesterségesen följazott sovíniszta közhangulatot politikai czéljaira hasznosítsa. A revizió barátai azenban szóval és tollal rettenthetetlenül harcoltak az ártatlanul elítelt ember igazsága mellett. És most a semmitőszék megsemmisítette a rennesi hadbírósnak Dreyfus ellen hozott ítéletét. Dreyfus kapitányt teljesen rehabilitálják és századparancsnokká léptetik elő.

— **Felülfizetések és köszönet.** Folyó hó 8-án a balázsfalvi kereskedők és kereskedő ifjak egy fényes sikerű táncmulatsággal egybekötött majálist rendeztek, melyen Balázsfalva magyar ajku intelligenciája teljes számmal megjelent. A fényes siker a rendezésen kívül Simonffy Alajos és Mendl Jakab urak buzgó közreműködésének tudható be. A befolyt tiszta jövedelem a helyben építendő róm. kath. templom és az izr.

iskola javára egyenlő arányban fog felosztani. A kedélyes multság a legrózsásabb hangulatban folyt le é hajnali órákig tartott. A megjelent hölgyeket a rendezőség egy-egy csinos tulupán-legyezővel lepte meg. A négyest 48 pár táncolta. Felülfizettek: Simonffy Alajos 23 korona 50 fillér, Mendl Jakab 22 korona, özv. Sinberger S. urnó 17 korona, Mendl Henrik 8 korona 50 fillér, Gans József 7 korona, Lób Gyula 7 korona, Ungár Gyula 7 korona, Náftali Vilmos 3 korona 50 fillér, Sebes Ferencz 3 korona, Velvart Mór 3 korona, Pongrácz Simon 2 korona, Bruckner Frigyes 2 korona, Pongrácz Gerő 2 korona, Schissl Károly 2 korona, Lósch Mihály 2 korona, M. J. 2 korona, Náftali Simon 1 korona 50 fillér, Nuss-Mór 1 korona 50 fillér, Schaffend Oszvöld 1 korona 50 fillér, Réti József 1 korona 50 fillér, Grünfeld Lajos 1 korona, Hercz Jakab 1 korona, Eisikovits Hermann 1 korona, Klein Lázár 1 korona, Haubenschild K. 1 korona, Csonka János 50 fillér, Enyedi Jenő 50 fillér, Pongrácz Ernő 50 fillér, Oláh N. 50 fillér, Benedek Aladár 50 fillér, Handrea Károly 50 fillér, Butár Ágoston 50 fillér, Rósenthal Mór 50 fillér, Fein Oszkár 50 fillér, Schneider Gusztáv 50 fillér, Koros N. 50 fillér, Komáromi Albert 30 fillér.

— **A föld körül.** A hat kötetes munkából, amit ezzel a czimvel: „A föld körül” dr. Gáspár Ferencz írt, most jelent meg az első két kötet. Vaskos, majd hatszázoldalos könyv mindkettő. Emellett a sulyuk könnyű, a fűzés, a kötés mind erős, czélszerű és modern. Lapjaikat forgatva, mindenekelőtt a kiadói ízlés ötlük az olvasó szemébe: a finom papír, a tökéletes nyomású illusztrációk, színes műlapok, a betűk eleganciája. A formára nyolczadrét alaku két kötet az egész munka mintegy 1200 képből bőven ad kóstolót, hogy a kiadók miképen igyekeztek a szöveg használhatóságát helyenvaló és előkelően válogatott képekkel emelni. Szöveg és illusztráció pompás harmóniában olvad össze s ritka értékűvé teszi Gáspár Ferencz művészi tollal írt utelénását, amelyhez a legszerényebb igényű olvasó is hozzáférhet. Egyidejűleg ugyan is a két kötettel fűzetes kiadás indult meg. Kéthetenként megjelenő egy-egy fűzet ára 60 fillér. A fűzetes kiadásra előfizetni bármely könyvkereskedés útján lehet, vagy közvetlenül a kiadónál Singer és Wolfner könyvkereskedésében (Budapest, Andrassy-ut 10).

— **Tudomásul.** A magyar királyi kulturmérnöki hivatalok a gazdaközönséget a talajjavító munkálatok keresztülvitelében támogatják s a közérdek szempontjából is fontos munkálatokat kezdeményezik. E végből tanácsot adnak a talajjavítás alkalmas módjáról, elkészítik a szándékolt munkálat terveit, költségvetését, megállapítják a kiviteli módokat. A kulturmérnöki hivatalok igénybevétele a magyar királyi földmivélségi minisztertől 1 koronás bélyeggel elátott folyamodványban kell kérni. — Az eljáró kulturmérnöki hivatal műszaki tisztviselői díjtalanul állanak a gazdaközönség rendelkezésére, tehát az általuk eszközölt felvételért, tervezésért vagy a munkálatok kivitelének vezetéséért és ellenőrzéséért stb. díjazás nem jár. A felvételek alkalmával szükséges napzamosokat, fuvarokat, karókat stb. azonban az érdekeltek tartoznak díjtalanul rendelkezésére bocsátani, nemkülönben a felvételeknél, munkálatoknál és tervezéseknél esetleg közreműködő vízmesternővendékek illetményeit ugyancsak az igénybevevők tartoznak viselni. Bővebb felvilágosítás a szokásos

hivatalos órák alatt a városi levéltárban nyerhető.

— **Tulipán-könyvtár.** Ezen czimen napi sajtónk fényes tehetségű, tevékeny és népszerű munkása Kun József Jenő (a „Tulipánkert-Emlékalbum“, Ungarische Rundschau“ és „Budapester Montags-Post“ szerkesztője) szakavatott szerkesztésében legjelesebb írónk és költőink közreműködésével havonként egy-két füzet fog megjelenni a „Tulipán-könyvtár“ című új gyűjteményes vállalatban. Az első szám Berczik Árpád „Tulipános Leányok“ című rendkívüli bájos és derűshangu, érdekesítő egyfelvonásos vigjátéka, Berczik Árpádot fölösleges ismertetni. Az irodalom emlíni nevelt közönségünk eléggé ismeri őt. A „Tulipános Leányok“ is az ő törzsgyökeres magyar érzésének szüleménye. A vigjáték főképpen mű-

kedvelők és elsősorban iskolák növendékei számára alkalmas. A „Tulipánkert-Szövetséggel“ kötött megállapodás értelmében a kiadó a jövedelem 50 százalékát a tulipán-alapra adja. Tekintve azt, hogy ezen aktuális és mulattató darab előadási joga a kiadónál megrendelt hat példánnyal díjtalanul jár; eddig is már több tulipán-ünnepélyen, jótékonyezelu hangversenyen, nyári mulatságon stb. előadták, valamint 27 helyen legközelebb színpadra hozzák. Egy füzet ára egy korona (diszkótésben két korona), melynek fele a Tulipán-Szövetségé. Kaptató: Klöckner Edénél Budapest, VIII., József-körút 22/24. sz.

— **Emésztési zavar tüdőbajosoknál** egyike a legkellemetlenebb komplikációknak. Ezen betegek, kik a legjobb táplálkozásra vannak utalva, az étvágy megszűnése na-

gyon meggondolandó körülmény, melynek folytán a különben jó eredménnyel használt creosot-készítmény, mely a gyomrot megterheli és kellemetlen ízű, a beteg által nem szívesen vétetik. Szerencsére létezik egy creosot-készítmény, mely mindezen kellemetlen bajokat elmulasztja. A „Sirolin-Roche“ nem zavarja az emésztést s kellemes ízénél fogva étvágytalan betegek is kedvelik. A gyomor működésére a legjobb hatással van. Kapható minden gyógyszerárban.

SZERKESZTŐSÉG:

Dr. Garda Kálmán, Török Bertalan, Dr. Varró László.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részv.-társ.

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r.-t.

Alaptőke: 300.000 kor. Tartalékalap: 157.000 kor.

Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezeségre, értékpapirokra, sorsjegyekre, jöhitelű pénzintézetek részvényeire.

Vásárol és elad értékpapirokat.

Letétbe elfogad értékpapirokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.

Idégen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint 5 $\frac{1}{2}$ %, 6%, 6 $\frac{1}{4}$ % mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6% mellett számítól le.

Betétet 4 $\frac{1}{2}$ kamattal mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9—12, d. u. 3—4 óráig.

19 56—104

NAGY JENŐ

szájpad nélküli műfog-speczialista

KOLOZSVÁRT, Wesselényi M.-u. 6. sz.

Készít szájpadnélküli természetűen szilárdan álló fogakat 16 koronáért. 53—104

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részv.-társaság Nagyenyed.

Dobozárugyár. Könyvnyomda. Litografiai és vonalzó műintézet.

Mindennemű **DOBOZÁRUT** (Cartonnage) u. m. egyszerű és hajlitott dobozokat gyógyszerészek, cukrászok, kereskedők és gyárosok részére kisebb árucikkek jutányos és czélszerű csomagolá ára olesó áron szállít.

Műveket, folyóiratokat, hírlapokat, körleveleket, képes árjegyzékeket, levélpapirokat, falragaszokat, meghívókat, s mindennemű kereskedelmi és ipari nyomtatványokat, póstacsomagcímkeket, pecsétjegyeket, címkeket, ragjelzékeket, porkapszulákat, papírzacsokokat, kötőzópapirokat és mindennemű gyógyszerészeti nyomtatványokat készít könyv- és könyvnyomdai, valamint dombornyomásban, olesó árban, szép és izléses kiállításban.

Csak SICULIA névvel ellátott üvegek valódiak.

161 18-20 A MÁLNÁSI

„SICULIA”

FORRÁS-VIZ

a sós savanyúvizek királya.

Sziklarétegeken át furt
ártézi forrás.

A gyomorégést rögtön megszünteti. Páratlan étvágygerjesztő. Azonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyaghurutos bántalmak ellen. Korányi, Kéthly, Tauszk, Riegler, Nuriósán József tanár urak szakvéleményei a MÁLNÁSI „SICULIA” forrást a kontinens legdúsabb természetes alkalikus sós savanyúvizének minősítik.

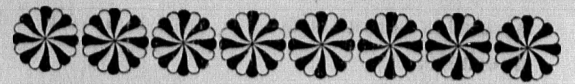
Magyarországi főraktár:

BRÁZAY KÁLMÁN**BUDAPEST, József-körút 37.**

Kapható minden gyógyszerárban, drogéria és fűszerkereskedésben.

Az Orsz. Gazd. Munkás- és Családsegélypénztárunk jó indulatába. Jellemző az az érzékenység, a nagy hőzöngés. Biztosítsa Családsegélypénztárunk.

HIRDETÉSEKETlegjutányosabban vesz fel
kiadóhivatalunk.**BALLA BÉLA**

első rangú előnyösen ismert friss hús- és finom hentesáru-különlegességek üzletében zsir szalonna nagyban és kicsinyben található.

HÚSÁRAK:

Marhahús 1 kg. 1.28, 1.36, 1.44 fill.

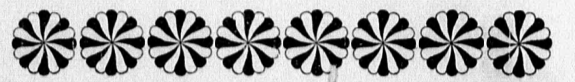
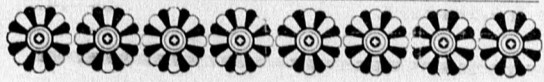
Borjuhús „ 1.12, 1.36, 1.44 fill.

Sertéshús „ 1.36, 1.60 fill.

Juhús „ 96 fillér.

FIGYELMES ÉS HIÁNYTALAN KISZOLGÁLÁS

8 57-105

Nyavalyatörés!Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a **szab. Hattyu gyógyszerár** által Majna-Frankfurt. 685 43-52**Köhögés!**Ki ide nem figyel, maga
* * ellen vétkezik! * ***Kaiser****Caramell-czukorkái**

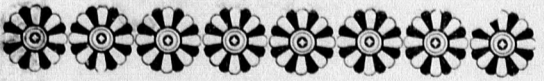
a három fenyűvel.

Orvosilag kipróbálva és ajánlva rekedtség, katarrhus és köhögés ellen.

4512 bizonyítvány igazolja, hogy megtartja, amit ígér. Csomagja 20 és 40 fillér.

Schiessl Károlynál,
Balázsfalván.

78 8-32

Elsőrangú

Vadászfegyverek

a bel- és külföld világhírű gyárainak legjobban bevált készítményei;

angol és belga sportfegyverek

mérsékelt áron

csekély havi

részletfizetésre!**AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED**

vadászfegyver osztálya

Budapest, VI., Eötvös-utca 32.

Gazdag tartalmu fegyverárjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

113 24-50

Brassói Portland-Cement-

gyár, Brassóban. Nagyenyeden kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. sz.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.